

Rundgange – Vamp's

Ved en *rundgang* forstås i det følgende et cyklisk, harmonisk forløb, der enten udgøres af, bygger på eller er afledt af den såkaldte *vamp*, der i sin enkleste form består af trinfølgen ||: I-VI-IV-V:||

1. Rundgangens positioner

En rundgang kan forstås som en kadence med tre led, der er udbygget med et fjerde og dermed falder i tråd med den cykliske metrik. Rundgangens opbygning og relation til kadencen i tre led fremgår af Fig. 1.

Fig. 1 Kadencens og rundgangens positioner

	Position →		3.	2.	1̂.		
<u>Kadence</u>	Funktion	- harmonisk forløb	S	D	T̂		
	Trin *	→	IV II	V	Î		
Betoning betonet (-); ubetonet (˘)			-	˘	-		
<u>Rundgang:</u>	Positions-kategori→		1.	4.	3.	2.	1̂.
autentisk	Funktion		[T]	[A]	[S]	[D]	T̂
	Funktion		T	Ta / Tg (D ⁷)	S	D	T̂
	Trin **		I	VI; III V ⁷ /IV; V ⁷ /II	IV II	V	Î
plagal	Positions-kategori→		[T]	[A]	[S]	[S]	T̂

*) Subdominantfunktionen på 3. position varetages i så mange situationer af en 2.trins akkord, at de er medtaget i denne oversigt.

**) De i denne række viste trin er hjemmehørende i både dur og mol.

I Fig. 1. er indført en fjerde position samt en angivelse af dels det cykliske moment i form af gentagelsen, dels den endelige kadencering – med fermaten over den afsluttende akkord. Akkorder af 4. positionskategori symboliseres med [A]¹.

En rundgang gennemløber således flg. positionskategorier:

$$||: 1. | 4. | 3. | 2. :|| \hat{1}. ||$$

De forskellige typer af rundgange kan inddeles i to hovedtyper på grundlag af kadenceringen over gentagelsestegnet gennem positionerne 3-2-1:

- Rundgang med autentisk kadencering gennem positionerne 3-2-1 – dvs. [S] [D] [T]
- Rundgang med plagal kadencering gennem positionerne 3-2-1 - dvs. [S] [S] [T]

Inden for disse hovedtyper vil der nedenfor blive fremlagt en række karakteristiske undertyper af rundgange, idet oversigten dog på ingen måde har til hensigt at være udtømmende.

¹ I funktionsanalysen betegnes akkorden, der efterfølger 1. trin i en I-VI-IV-V vamp som tonikaafledning med symbolet Ta; det skal understreges, at [A]-akkorder også kan udgøre en lang række andre funktioner.

2. Rundgang med autentisk kadencering

De forekommende rundgange med autentisk kadencering over gentagelsestegnet gennem positionerne 3. - 2. - 1. kan efter de indgående akkorders trinmæssige placering inddeles i flg. typer, hvor typerne A) og B) falder ind under det gængse vambegreb:

- A) $\parallel: I \quad VI \quad IV \quad V: \parallel \hat{I}$
 B) $\parallel: I \quad VI \quad II \quad V: \parallel \hat{I}$
 C) $\parallel: I \quad III \quad IV \quad V: \parallel \hat{I}$
 D) Rundgange med altererede trin

2.1 Type A: I – VI – IV – V

a) Dur - diatonisk

$$\begin{array}{ccccccc} \parallel: & C & | & Am & | & F & | & G & : \parallel & \hat{C} & \parallel & (1) \\ & I & & VI & & IV & & V & \curvearrowright & I & \end{array}$$

b) Mol – diatonisk

$$\begin{array}{ccccccc} \parallel: & Cm & | & A^b & | & Fm & | & G & : \parallel & \hat{C} & \parallel \\ & I & & \flat VI & & IVm & & V & \curvearrowright & I & \end{array}$$

Bemærk at der i mol findes såvel et lille 6. trin (fra ren og harmonisk mol) som et stort 6. trin (fra melodisk mol); her er det lille 6. trin vist – se også 0 og 2.2c) nedenfor.

2.2 Type B: I – VI – II – V - kvintskridtsrundgang

Med II. trins akkord på 3. position bliver der tale om en *kvintskridtsrundgang*

a) Diatonisk kvintskridtsrundgang - dur

$$\begin{array}{ccccccc} \parallel: & C & | & Am^7 & | & Dm^7 & | & G^7 & : \parallel & C & \parallel & (2) \\ & I & & VI m^7 & & II m^7 & \underline{\quad} & V^7 & \curvearrowright & \hat{I} & \end{array}$$

b) Diatonisk kvintskridtsrundgang – mol, med lille VI. trin

$$\begin{array}{ccccccc} \parallel: & Cm^7 & | & A^b \Delta & | & Dm^{7(\flat 5)} & | & G^7 & : \parallel & Cm^7 & \parallel & (3) \\ & I m^7 & & \flat VI \Delta & & II m^{7(\flat 5)} & \underline{\quad} & V^7 & \curvearrowright & I m^7 & \end{array}$$

c) Diatonisk kvintskridtsrundgang – mol, med stort VI. trin

$$\begin{array}{ccccccc} \parallel: & Cm^7 & | & Am^{7(\flat 5)} & | & Dm^{7(\flat 5)} & | & G^7 & : \parallel & C & \parallel & (4) \\ & I m^7 & & VI m^{7(\flat 5)} & & II m^{7(\flat 5)} & \underline{\quad} & V^7 & \curvearrowright & \hat{I} & \end{array}$$

d) Rundgang med dominantiseret trin på 4. position

Dominantisering af 4. position ved brug af V7/II; dermed er der dominante akkorder på begge ubetonede taktider (2. og 4.)

- m. V7/II ||: C | A⁷ | Dm⁷ | G⁷ :|| C || (5)

 I V⁷/II ↷ II^{m7} — V⁷ ↷ I[^]

e) Rundgang med dominantiserede trin på 4. og 3. position

Dominantisering af 4. og 3. position ved brug af hhv. V7/II og V7/V; dermed er der dominante akkorder på alle andre positioner end 1.

- m. V7/II
& V7/V: ||: C | A⁷ | D⁷ | G⁷ :|| C || (6)

 I V⁷/II ↷ V⁷/V ↷ V⁷ ↷ I[^]

2.3 Type C: I – III – IV – V

a) Dur – diatonisk

Durdiatonisk rundgang med Tg på 4. position

||: C | Em | F | G :|| C ||

 I III^m IV V ↷ I[^]

b) Mol - diatonisk; med Tg på 4. position

Moldiatonisk rundgang med Tg på 4. position

||: Cm | Eb | Fm | G :|| Cm ||

 I^m bIII IV^m V ↷ I[^]

c) Funktionsskift på 4. position

m. III^{o7}: ||: C | E^{o7} | F | G :|| C ||

 I III^{o7} → IV V ↷ I[^]

2.4 Type D: Rundgange med altererede trin

Der kan forekomme altererede trin som følge af dur/mol-udveksling eller tritonussubstitution.

a) Rundgang med "dur før mol" funktion på 4. position

En 3. trinsakkord forbinder sig ofte til IV. trin i både dur og mol – jf. 2.3a) og 2.3b) ovenfor - mens det er det sænkede 3. trin, der kan bedst kan forbinde sig til II^m; se også **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.** nedenfor.

- m.
bIII^{o7}: ||: C^Δ | Eb^{o7} | Dm⁷ | G⁷ :|| C^Δ || (7)

 I^Δ bIII^{o7} ↷ II^{m7} — V⁷ ↷ I^Δ

b) Rundgang med dominantiseret og tritonussubstitueret funktion på 4. position - dur

- m.
subV7/II: ||: C^Δ | Eb⁷ | Dm⁷ | G⁷ :|| C^Δ ||

I^Δ subV⁷/II IIIm⁷ — V⁷ ↷ Î^Δ

c) Rundgang med dominantiseret og tritonussubstitueret funktion på 2. position - dur

Akkorderne på 3. og 4. position er moldiatoniske.

- m.
subV7: ||: C^Δ | Eb^Δ | Ab^Δ | Db⁷ :|| C^Δ ||

I^Δ bIII^Δ bVI^Δ subV⁷ Î^Δ

d) Rundgang med dominantiseret funktion på 4. position - mol

- m.
subV7/IV: ||: Cm⁷ | Gb⁷ | Fm⁷ | G⁷ :|| Cm⁷ ||

Im⁷ subV⁷/IV IVm⁷ V⁷ ↷ Îm⁷

e) Rundgang med dominantiseret og tritonussubstitueret funktion på 4. position

Akkorden på 3. position er moldiatonisk.

- m.
V7/bVI: ||: C^Δ | Eb⁷ | Ab^Δ | G⁷ :|| C^Δ ||

I^Δ V⁷/bVI ↷ bVI^Δ V⁷ ↷ Î^Δ

3. Rundgange med plagal kadencering

De forekommende rundgange med plagal kadencering over gentagelsestegnet gennem positionerne 3. - 2. - 1. kan dels karakteriseres efter den plagale kadences type, dels efter bevægelsen til den plagale kadences første akkord, dvs. fra 4. til 3. position.

3.1 Rundgang med subdominant på 3. position

a) Rundgang med # IVo7 på 2. position

||: C | E^{o7} | F | F#^{o7} :|| C ||

I III^{o7} → IV #IV^{o7} — Î

b) Rundgang med funktionsskift på 4. position og IVm på 2. position

Akkorden på 2. position er moldiatonisk

||: C | C⁷/Bb | F/A | Fm/Ab :|| C || (8)

I V⁷/IV ↷ IV IVm Î

3.2 Rundgang med bVII7 på 2. position

a) Rundgang med IV på 3. position

$$\begin{array}{cccc|cccc} \text{||:} & C^\Delta & | & Am^7 & | & F^\Delta & | & Bb^7 & \text{:||} & C^\Delta & || \\ & I^\Delta & & VIIm^7 & & IV^\Delta & & bVII^7 & & \hat{I}^\Delta & \end{array}$$

3.3 Rundgang med bIIΔ på 2. position

a) Rundgang med moldiatoniske akkorder på 4. & 3. position og kvintskridt

$$\begin{array}{cccc|cccc} \text{- m.} & \text{||:} & C^\Delta & | & Eb^\Delta & | & Ab^\Delta & | & Db^\Delta & \text{:||} & C & || & (9) \\ \text{V7/bVI:} & & I^\Delta & & bIII^\Delta & & bVI^\Delta & & bII^\Delta & & \hat{I} & \end{array}$$

b) Rundgang med kromatisk faldende grundtoner

Akkorden på 4. position er moldiatonisk.

$$\begin{array}{cccc|cccc} \text{- m.} & \text{||:} & C^\Delta & | & Eb^\Delta & | & D^7 & | & Db^\Delta & \text{:||} & C & || & (10) \\ \text{V7/bVI:} & & I^\Delta & & bIII^\Delta & & II^7 & & bII^\Delta & & \hat{I} & \end{array}$$

Ovenstående udvalg af plagale vamp'er er langt fra udtømmende og blot nogle få eksempler på denne type harmonifølge.

4. Rundgang med akkorder af 5. positionskategori

Undertiden ses i en rundgang substitution af tonikaakkorden på 1. position med en funktion, der forbinder sig til den efterfølgende akkord med stærke affinitære kræfter. Da 5. position befinder sig på betonet taktid i rundgangen, er det sjældent akkorder med dominantisk funktion, der optræder her.

Fig. 2

Rundgang	Positions-kategori→	5.	4.	3.	2.	1.
		- autentisk	-	[A]	[S]	[D]
(Tm = tonikamediant, akkord på tonikas tert)	Funktion	Tm (S)	Ta (D ⁷)	S	D	\hat{T}
	Trin **	III	VI V ⁷ /II	II	V	\hat{I}

4.1 Akkorder uden funktionel affinitet på 5. position

Forbindelsen til den afsluttende akkord træder i eksemplerne kun i kraft sidste gang.

a) Durdiatonisk kvintskridtsrundgang med III. trins akkord på 5. position

$$\begin{array}{cccc|cccc} \text{||:} & Em & | & Am & | & Dm & | & G & \text{:||} & C & || & (11) \\ & IIIIm & & VIIm & & IIIm & & V & \curvearrowright & \hat{I} & \end{array}$$

b) *Moldiatonisk kvintskridtsrundgang med III. trins akkord på 5. position*

- NB! formindsket kvintskridt fra 4. til 3. position.

$$\begin{array}{ccccccc} \text{||:} & E^{\flat\Delta} & | & A^{\flat\Delta} & | & Dm^{7(b5)} & | & G^7 & :|| & Cm^7 & || \\ & \text{bIII}^{\Delta} & & \text{bVI}^{\Delta} & & \text{II}m^{7(b5)} & _ & \text{V}^7 & \curvearrowright & \hat{\text{I}}m^7 & \end{array}$$

4.2 Akkorder med funktionel affinitet på 5. position

a) *Kvintskridtsrundgang med III. trins akkord på 5. position – dur*

$$\begin{array}{ccccccc} \text{||:} & Em^7 & | & A^7 & | & Dm^7 & | & G^7 & :|| & C & || & (12) \\ & \text{III}m^7 & _ & \text{V}^7/\text{II} & \curvearrowright & \text{II}m^7 & _ & \text{V}^7 & \curvearrowright & \hat{\text{I}} & \end{array}$$

b) *Kvintskridtsrundgang med dominantseptimakkorder*

$$\begin{array}{ccccccc} \text{||:} & E^7 & | & A^7 & | & D^7 & | & G^7 & :|| & C^{\Delta} & || & (13) \\ & \text{III}^7 & \curvearrowright & \text{V}^7/\text{II} & \curvearrowright & \text{V}^7/\text{IV} & \curvearrowright & \text{V}^7 & \curvearrowright & \hat{\text{I}}^{\Delta} & \end{array}$$

5. Metriske forhold

En rundgang forløber – metrisk set - grundlæggende som i de foregående eksempler. Dvs. startende og kadencerende mod I. trins akkord som fx:

$$\text{||: } C \quad A^7 \curvearrowright Dm^7 _ G^7 \curvearrowright :|| \hat{C}$$

Der kan imidlertid forekomme metriske omvendinger; normalt placeres akkorder med dominantisk funktion på ubetonet taktid, fx:

$$\text{||: } Dm^7 _ G^7 \curvearrowright C^{\Delta} \quad A^7 \curvearrowright :|| Dm^7 _ G^7 \curvearrowright \hat{C}^{\Delta}$$

Dvs. at en rundgang normalt begynder på 1. position (normalt 1.trin) eller 3. position (fx 2.trin).

5.1.1 Uregelmæssige metriske omvendinger af rundgange

Ofte ses andre metriske omvendinger af rundgangsforløb, disse etablerer ikke på samme måde en cyklisk fremdrift – se Fig. 3.

Fig. 3

$$a) \quad \text{|| } Am^7 \quad Dm^7 _ G^7 \curvearrowright C^{\Delta} \quad | \quad F^{\Delta} \text{ (etc.)} \quad (14)$$

$$b) \quad \text{||: } Am^7 _ D^7 \curvearrowright G^7_{\text{sus}} \quad C \quad :|| \quad (15)$$

$$c) \quad \text{||: } A^7 \curvearrowright D^7 \curvearrowright G^7 \curvearrowright \hat{C}^7 \quad :|| \quad (16)$$

-
- ¹ Pete Seeger: *Where have all the flowers gone* (WH1)
 - ² Richard Rodgers: *Blue Moon* (WH1)
 - ³ Charles Mingus: *Re-incarnation of a Lovebird* (RB85)
 - ⁴ Steve Kuhn: *Chicken Feathers* (RB85)
 - ⁵ Sonny Rollins: *Oleo* (RB85)
 - ⁶ Duke Ellington: *In a sentimental Mood* (RB85)
 - ⁷ Jerome Kern: *The Song is you* (RB85)
 - ⁸ Aage Stentoft: *Den lille lysegrønne sang* (WH3)
 - ⁹ Miles Davis: *Half Nelson* (RB85)
 - ¹⁰ J.Kaper: *On green dolphin street* (RB85)
 - ¹¹ Sammy Fain: *Alice in Wonderland* (RB85)
 - ¹² J.v. Heusen: *Darn that Dream* (RB85)
 - ¹³ A.C.Jobim: *If you never come to me* (RB85)
 - ¹⁴ Jerome Kern: *All the thing you are* (RB85)
 - ¹⁵ Stevie Wonder: *Isn't she lovely* (WH1)
 - ¹⁶ David Clayton-Thomas: *Spinnin' Wheel* (WH1)